

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Scipio Claromontius De Ratione Status

Chiaramonti, Scipione

[S.I.], 1679

Quando non concurrunt, instinctus naturalis ad parendum, & habilitas
ejus, qui regere debeat. XXX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10064

regia introducenda est, non solum multitudo esse debet apta ad ferendum ejusmodi imperium, sed persona quoque adesse debet talis, aut familia, ob virtutem ejus imperii capax. Quare Aristot. postquam dixerat considerandum esse, an multitudo apta sit ad imperium regium, addit, quod ad instituendum recte regnum, & regem, opus sit, aut ut ibi familia reperiatur, aut persona, cuius virtus adeo excellens sit, ut superet illius sola virtutem alicrū omnium. Ita si introducenda sit forma Aristocratica, exiguntur, præter multitudinem aptam ad imperium istud, viri ob virtutem idonei ad regendum secundum illam regiminis formam. Sit itaque conclusio. Quod ad constituendam formam reip. planè justam in civitate, tres requirantur conditiones: Ut forma ex bonis sit, sive simplicib. sive mixtis: secundò ut multitudo apta sit regi secundum illam reip. formam: tertio ut persona sit ibi idonea ad imperandum secundum eand. reip. formam.

*Quando non concurrunt propensio naturalis
ad parendum, & habilitas ejus, qui regere
debebat.*

C A P. XXX.

 Eterum si conspirent binæ conditiones ex tribus, & una desit, quid agendum erit, ut resfciatur forma justa in ejusmodi deformitate? V. G. sit multitudo apta ut a rege regatur, quæ ex specieb. bonarum rerump. una est, sed desit subjectum idoneum majestatis regiæ: vel sit subjectum dignitatis capax, at desit multitudo apta ut regiè regatur, sed sit, exempli gratia, magis propensa regi imperio alterno, quæritur in eo quid sit agendum casu: quoniam difficultates insignes, adversus unam & alteram partem ab Aristotele tactæ sunt, & allatae libro 3. pol. cap. ultimo. Velle expetere, ut homo tam eminentis virtutis teneatur vicissim imperare & parere, videtur nimis esse absurdum, cum in exilium mittere, aut neci tradere, nimis aperta' injuria: verba Arist. sunt. *Neg; interficere, neque in exilium agere, neque relegare virum hunc decet, neque ab eo postulare, ut per vices gubernet: neque enim natura fit, ut pars superet totum, habenti u.*

M

tantam

tantam excellentiam hoc accidit. Quia de causa Ostracismi remedium mittendi in exilium homines præstantes, ne præstantia sua æqualitati in rep. observandæ obesse videantur, haud apparet quod locum habeat, ubi quisquam virtute longe præcellit ceteros. Sed ab altera parte, si populus non est aptus regi imperio regio, violentum erit formam illi dare regiam, quæ non eidem quadret. Ideoq; etiam ibidem regni institutio injusta erit, quod illi desit una conditionum requisitarum ad formæ justitiam, scilicet quæ erat propensio populi, velle regi ejusmodi imperio. Quid itaque erit dicendum? Videtur quod tantæ virtutis homo Rex creandus sit secundum Aristot. loco paulo ante citato: etenim verbis traditis ibidem subjungit: *Quapropter restat solum, ut hujuscemodi viro obtemperetur: summamque ille potestatem habeat in civitate non mutatis civibus, verum simpliciter.* Nihilominus, quoniam Aristot. ibidem loquitur, ut persistat strictè in illis ante dictis, quæ præsupponunt aptitudinem populi ad formam regiminis, ideo non vere in casu nostro quidquā inferunt. Quareut dubitatio præsens dissolvatur, considerandum primò erit, quod illa locum non inveniat in rep. in specie ita dicta, quod scil. populus propensus sit subesse imperio alij bono, sed quod in eo existant propensiones, velle se regi per regimen reip: enimvero, plerumque ijdem, dum apti erunt ad imperandum, etiam cum in illa rep. ijdem sint cives, qui reguntur, & vicissim imperant, vel simul eam animi præstantiam obtinebunt, quæ secundum Arist. ad imperandum illos disponit, & ad parendum vicissim, non autem quod perpetuò regi velint: & eapropter solum apti sunt, ut se subdant soli reip. non regio, vel Aristocratico imperio. Dubium itaque hoc solum est, si multitudo apta sit, ut regatur populariter, at in ea vero ob excellentiam virtutis quispiam reperiatur ad imperandum regi idoneus, aut plures ad regendum Aristocrate: & ex adverso sit multitudo apta regi imperio regio, sed desit persona quæsitæ præstantiae ad tale imperium? Idem dictum puta de Aristocracia.

Ego ad dubium hoc ita responderem: cum nobis incumbat in proposito casu querere non justitiam omnibus numeris absolutam, sed remissam, ita tamen ut ea prævaleat, tres exorientur conclusiones. Prima est, si excessus virtutis eminentis, & aptitudo ad regiē regendum superet secundum proportionem multitudinis aptitudinem, propter quam regi vult populariter, præferenda erit regia forma reip. etenim sic jam erit justitia penes partem potiorem. Altera conclusio, si in suo genere aptitudo populi velle regi populariter excedat tantum, quantum penes personam præstantem aptitu-

aptitudo regendi regie, sanè regia forma erit præferenda. Ratio est, quoniam in paritate contrariorum momentorum, finis communis felicitatis militat pro forma regia. Enimvero Rex virtutis excellentis & prudentiæ sciet temperare ferociam animorum, illosquè se fortitudine amiciendo una cum aliis moderari virtutibus & placare animorum magnimitatem istorum subditorum, ut illis conferat munia ipsorum virtutibus digna, etiam rectius quam in comitiis fieret. Præterea nec etiam inconcinnum foret, Regem tolerare in non nullis electionibus comitia, ut Romani reges ad ultimum usque fecerunt. Etiam Augustus comitia haberi sinebat, quæ ad Senatum Tiberius post illa transtulit, ut narrat Tacitus lib. i. annal. Tum primum è campo comitia ad Patres translata sunt. Nam ad eam diem, et si potissimum arbitrio Principis, quedam tamen studio Tribuum siebant. Sit dehinc tertia conclusio. Si nimia sit propensio populi ad regimen reip. nec aptitudo ad regendum regiè adeo eminentis, melius erit formam reip. introducere: enimvero, si præstantia prudentiæ & virtutis non tanta foret, ut præstrinigeret, ut ita dicam, splendore regalis dignitatis populi Judicium de suo ipsius valore, tum propensione ad imperandum vicissim, quam parendum perpetuò, periculum afferret turbati imperii, & potius violenti, quod repugnaret fini felicitatis communis. Ita quidē ut in hoc casu Justitiae finis ex parte formæ reip. staret. Ceterum si populus proclivis esset ad imperium regium, nec inter suos haberet, qui rex esse mereretur, quodnā tum foret imperium justum? Hic opus est distinctione: aut enim quod nemo mereatur rex esse, provenit, quod plures æque digni sint, nec ideo æquum, unum eorum perpetuo imperare ceteris: in eoque casu, si a quoque, vel quasi æque apti erunt plures, locus erit Optimatum imperio, vel regio vicino. Quam vicinitatem Aristoteles significavit: *Cum vero tres dixerimus esse rectas gubernandi species, harum v. necessarium sit, eam esse optimam, que ab optimo gubernetur, talis autem est in qua contingit, aut unum aliquem omnium, aut genus totum (que est resp. regia) aut multitudinem virtute præstantem, (que illa est optimatum) gubernare eos, qui gubernari valeant ad eam vitam, que sit maxime experenda lib. 3 pol. cap. ult.* At si pauci essent digni, ut contigit septem præstantibus Persis, qui Persicum imperium à fraudibus Magorum liberarunt, exemplum allatum ostendit, quid in tali casu agendum foret. Ad sortem illi vocarunt quis rex esset constituerendus, cum mutuo sibi cederent primatum dignitatis, si sortem adver-

sam experientur: quippe erat constitutum eum regem futurum, cuius equus, conductis omnibus sub solis ortum ante regiam domum, primum hinniret.
Justin. lib. 1. hist. Quod si nullus mereretur fastigium regale, tum opus foret externum eligere regem, ut sit apud Polonus: quamvis illi forte potius ob paritatem dignitatis plurium suarum gentis, quam in extitudinem omnium hoc observant.

*Propensio naturalis populi quod subesse huic
vel illi imperio velit, unde sit.*

C A P. XXXI.

Ceterum propensio parendi certo cuidam imperio, quod dictum est requiri ad rectam constitutionem ejusdem imperii, exponendum erit, qua in re consistat, & unde proveniat, ut queat cognosci, posseque praeceptum quoque utiliter ad usum deduci. Mihi itaque videtur, quod possit commode ad illud, de quo nunc agitur, quod non exigit subtilitatem metaphysicam, nec scholasticam, dici, similem propensionem provenire aut a natura, aut ab usu, aut a quodam accidente. De naturali pri-
mum differemus. Aristot. tres ponit species gentium ex constitutione natu-
rali: (lib. 7. pol. c. 7.) una quibus satis animi est, at ingenio non exculti sunt, quales Europeos ait esse, & incolas locorum frigidorum, verba haec sunt:
Nam quae frigidas regiones incolunt gentes, & quae Europam, animo quidem abundant, ingenii autem & artis parum habent. Et summatim significat re-
giones septentrionales secundum communem & veram expositionem. Huic constitutioni attribuit propensionem vivendi in libertate, at scientiam exigua administrationis civilis hisce verbis: *Quapropter in libertate magis perseverant, disciplinam autem reip. difficulter recipiunt, ac finitimi dominari non possunt.* Altera constitutio eorum est, quibus animus deest, ingenio vero abun-
dant: tales ait esse Asiaticos, quibus ideo attribuit aptitudinem parendi, & ser-
viendi aeternum. *Quae vero, inquit, Asiam incolunt, ingenio & arte abundant, sed animositatem non habent, propter quod & parere dominantibus, & servire perseverant.* At mens Arist. in Graeco melius exprimitur, ubi loco verbo-
rum, *parere dominantibus, & servire perseverant,* legimus *ἀρχόμενα*

xiii